

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Kraków, 20 marca 2023 r.

Dr hab. Marzena Barańska prof. UJ
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Uniwersytetu Jagiellońskiego
w Krakowie

RECENZJA

dorobku naukowo-badawczego, dydaktyczno-organizacyjnego oraz w zakresie popularyzacji nauki i współpracy międzynarodowej dr. Roberta Grochowskiego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Wydział Zarządzania
i Komunikacji Społecznej

Instytut Kultury

Rozwiązania normatywne

Źródłem prawnym postępowania habilitacyjnego jest Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20.07.2018 roku, w szczególności na podstawie zapisu art. 219 p. 1.

Stanowią one co następuje:

1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

ul. Prof. St. Łojasiewicza 4

PL 30-348 Kraków

sekretariat ogólny:
tel. +48 (12)664 5818

sekretariat finansowy:
tel. +48 (12)664 5828

sekretariat studencki:
tel. +48 (12)664 5569
tel. +48 (12)664 5833

www.kultura.uj.edu.pl

www.wzks.uj.edu.pl

Sylwetka naukowa dr. Roberta Grochowskiego

Pan dr Robert Grochowski uzyskał tytuł licencjata w zakresie komunikacji społecznej w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu, stopień magistra filozofii w zakresie komunikacji społecznej uzyskał w roku 2005 na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu w Instytucie filozofii. Promotorem pracy magisterskiej był prof. dr hab. Stefan Frydrychowicz. Zarówno praca licencjacka jak i magisterka podejmowały zagadnienia dotyczące reklamy, przy czym pierwsza podejmowała zagadnienia związane z reklamą wyrobów tytoniowych, druga natomiast procesu komunikacyjnego w przekazie reklamowym. W roku 2005

rozpoczął studia doktoranckie a także podjął edukację na studiach podyplomowych z zakresu reklamy i promocji w na Wydziale Nauk Społecznych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Kolejnym etapem w rozwoju naukowym habilitanta było otrzymanie stopnia doktora nauk humanistycznych z nauki o mediach na Wydziale Nauk Społecznych w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu w roku 2009 na podstawie dysertacji

„ Granice prawne i etyczne reklamy”. Robert Grochowski został zatrudniony w Collegium Europaeum Gnesense UAM. Począwszy od 2010 do 2015 na podstawie umowy cywilno-prawnej prowadził zajęcia w: Wyższej Szkole Bezpieczeństwa w Poznaniu, na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej oddział zamiejscowy w Kaliszu, Katedrze Dziennikarstwa, Nowych Mediów i Komunikacji Społecznej UKW w Bydgoszczy. Od roku 2011 do dzisiaj prowadzi zajęcia w Akademii Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu na kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna, Politologia, Informatyka Medialna.

Z załączonej dokumentacji wynika, że jest to pierwsze postępowanie habilitacyjne Kandydata i nie ubiegał się On wcześniej o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Dorobek naukowy

Obejmuje cykl publikacji zatytułowanych:

„ Nielegalne i szkodliwe treści w internecie. Perspektywa politologiczno- prawna”

Dorobek naukowy obejmuje w ramach osiągnięcia naukowego 5 publikacji:

Monografie: 1

„Polityka Unii Europejskiej wobec treści nielegalnych w internecie”. Wydawnictwo Naukowe FNCE Poznana 2022 , s. 713;

Artykuły naukowe: 3

W tym:

Polskojęzyczne – 2

„Treści nielegalne w postaci mowy ekstremalnej w cyberprzestrzeni jako zjawisko ”kultury’ internetowej (w:) P. Jaroszyski (red.) „Filozofia a cywilizacja. W rocznice śmierci E. Gilsona i M. A. Krąpca Op, „ Człowiek w kulturze. Pismo poświęcone filozofii i kulturze” 28/2018, s. 459 – 478,

„ Ekspansywny wpływ cyberprzestrzeni na tożsamość człowieka”, „ Fides Ratio et Patria. Studia toruńskie” t. 9/2018, s. 51 – 634;

Obcojęzyczne - (publikacje w języku francuskim) – 1

„ Communication via le Web – Bienfait ou metafait?” opublikowane w „ Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 3/2016, s. 293-309;

Rozdziały w monografiach naukowych: 1

Inżynieria społeczna – zagrożenia dla bezpieczeństwa informacji w sieci, (w:) M. Baranowska - Szczepańska, J. Karwat (red.) Bezpieczeństwo współczesnego świata – edukacja, media i kultura, Poznań , s. 119 – 128.

Wskazane prace są samodzielnie napisane.

Poza wskazanymi wyżej publikacjami, załączono do analizy materiał ukazujący całość dorobku Habilitanta, obejmujący: 25 rozdziałów w monografiach naukowych i innych pracach zbiorowych, 12 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych, 2 rozdziały w pracy zbiorowej, 2 artykuły w elektronicznych wydaniach pokonferencyjnych i 1 słowo wstępne do czasopisma naukowego.

Pod względem ilościowy dorobek naukowy Pana Doktora spełnia wymogi formalne. Analiza dorobku wymaga odniesienia się także do publikowanych wydawnictw. Spośród wskazanych znakomita część została opublikowana w czasopismach punktowanych, ujętych w wykazach czasopism i wydawnictw naukowych dawnego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i obecnego Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Wartości liczby cytowani, ani indeksu Hirscha Habilitant nie podaje, mnie również nie udało się go uzyskać. Uważam zatem, że dorobek publikacyjny Habilitanta nie wchodzi w wystarczającą mierze w obieg naukowy ani krajowy, ani międzynarodowy.

Tematyka publikacji naukowych dra Grochowskiego skoncentrowana jest głównie na dwóch obszarach badawczych. Biorąc pod uwagę poszczególne etapy rozwoju kariery naukowej Habilitanta można wyraźnie dostrzec jego zainteresowania badawcze, które skierowane były na zagadnienia związane z analizowaniem problematyki dotyczącej mowy ekstremalnej w odniesieniu do wolności słowa, jako podstawowego elementu praw człowieka; bezpieczeństwa informacji w sieci na gruncie wykorzystania inżynierii społecznej. Zagadnieniom powyższym Pan Doktor poświęcił zarówno publikacje książkowe, jak i artykuły naukowe.

W publikacjach poprzedzających doktorat koncentrowano się na kwestiach dotyczących

- perswazyjności treści reklamowych i stosowanych technik i narzędzi oddziaływania;
- problematyki dotyczącej prawa konstytucyjnego;
- roli i znaczenia opozycji oraz funkcjonowania komisji śledczych.

Po doktoracie można mówić o realizacji długofalowego projektu badawczego skoncentrowanego na badaniu tematyki dotyczącej:

- mowy ekstremalnej w kontekście wolności wypowiedzi z uwzględnieniem praw człowieka
- oraz
- problematyki dotyczącej bezpieczeństwa w sieci.

Tak określone pole badawcze pozwoliło na wieloaspektowe ujęcie zagadnienia. Rozszerzenie pola badawczego umożliwiło sprawdzenie zasadności stosowanych rozwiązań metodologicznych, a przede wszystkim służyło rozeznaniu tematu i odpowiedniego doboru metod i narzędzi badawczych.

Ocena merytoryczna dorobku naukowego.

Wywody opieram na analizie udostępnionego dorobku naukowego Habilitanta.

Ocena monografii jako głównego osiągnięcia naukowo-badawczego

Pan Doktor, jako osiągnięcie naukowe, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stanowiące znaczący wkład w rozwój nauki, wskazuje monografię naukową zatytułowaną „**Polityka Unii Europejskiej wobec nielegalnych treści w internecie**” opublikowana w roku 2022 przez Wydawnictwo Naukowe FNCE liczy 713 s. . Książka obejmuje 4 rozdziały, poprzedzone wstępem i wykazem skrótów. Publikację uzupełnia zakończenie i spis bibliografii opisanej na 24 s. Recenzentami wydawniczymi przedmiotowej monografii są: dr hab. Dominika Narożna, profesor Uniwersytetu im. A Mickiewicza w Poznaniu oraz dr hab. Piotr Grochmalski profesor Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie.

Temat dysertacji jest intrygujący i zachęcający czytelnika do analizy jej zawartości. Problematyka dotycząca kształtowania polityki Unii Europejskiej w zakresie granic swobody wypowiedzi w Internecie, ochrony praw użytkowników, kształtowania instytucjonalnych rozwiązań jest przedmiotem badań w wielu obszarach i dyscyplinach naukowych. Zmieniająca się rzeczywistość wymaga permanentnej analizy zachodzących przeobrażeń, wynikających ze zmian technologicznych i ich wpływu na wyznaczanie granic swobodnego korzystania z sieci oraz decyzje podejmowane przez instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo użytkowników w sieci. Z tego względu realizacja polityki koherencyjnej w ujęciu międzynarodowym i krajowym wymaga wykorzystania „twardych” (hard) instrumentów przymusu oraz oddziaływania na otoczenie zewnętrzne za pomocą „łagodnych” (soft) środków o charakterze politycznym, dyplomatycznym, ekonomicznym, kulturowym itp. Co istotne, Autor recenzowanej monografii zauważa potrzebę zacieśnienia współpracy na forum międzynarodowym z uwagi na „ (...) korzyści płynące z Internetu w wielu przypadkach okazują się być mniejsze niż negatywne jego aspekty w postaci treści nielegalnych, dlatego też internetowe zagrożenia nie mogą być ignorowane”(s. 18).

Po wtóre, podejmowana problematyka dotycząca analizowania „treści nielegalnych” „mowy ekstremalnej” w Internecie jako determinanty polityki Unii Europejskiej i państw członkowskich, nie doczekała się kompleksowego opracowania. W praktyce, pojmowana przez pryzmat mowy nienawiści, zagrożeń dla podstawowych praw człowieka, m.in. dóbr osobistych, ochrony praw dzieci, swobody wypowiedzi, stanowiła asumpt dla wyznaczania dozwolonych praktyk. Prowadzone badania przez m.in. J. Kosińską, M. Koszel, J. Piechna, K. Chałubińską-Jentkiewicz, M. Siwicka, A. Parol M. Brukoła skoncentrowane są na zagadnieniach związanych z kwalifikowaniem określonych zachowań, czynności, sposobu ukazywania, egzemplifikowania treści wizualnych i/lub audialnych z punktu widzenia

dozwolonych praktyk sankcjonowanych obowiązującymi rozwiązaniami prawnymi czy pozanormatywnymi. W recenzowanej pracy, starano się w oparciu o analizowane zagadnienia szczegółowe, wskazać indyferentność podejść w pojmowaniu terminu.

W monografii, opisując kolejno wprowadzane w ustawodawstwie zmiany zachodzące w rozwiązaniach prawnych na przestrzeni lat wskazano na potrzebę weryfikacji priorytetów w polityce regulacyjnej uprawnionych organów na forum międzynarodowym i krajowym.

Zagadnienie powyższe w obliczu zachodzących zmian przesądza o konieczności prowadzenia dalszej analizy.

Deklarowany przez Autora problem badawczy określono, w sposób następujący: „Praca dotyczy więc treści nielegalnych, które pojawiają się w internecie jako jednej z płaszczyzn cyberprzestrzeni. Podjęto w niej zadanie przeanalizowania i wyciągnięcia wniosków z wybranych przez autora następujących zjawisk: charakterystyki cyberzagrożeń, wolności słowa w internecie oraz nadużywania owej wolności, pornografii oraz pornografii dziecięcej i jej pochodnych, witalizacji i wiktymizacji wtórnej, prostytucji w internecie, rasizmu, faszyzmu, ksenofobii, wykorzystania treści nielegalnych przez cyberterrorystów, czyli tzw. treści terrorystycznych, prawa do bycia zapomnianym, problematyki nielegalnej reklamy porównawczej oraz kwestie polityki Unii Europejskiej i Polski w zakresie treści nielegalnych w internecie wraz z prognozami zmian” (s. 19). Z naukowego punktu widzenia temat ważny, pozwalający na szersze od dotychczasowego podejścia rozumienia problemu. Autor wskazuje na przesłanki wyboru tematu i ramy chronologiczne (s. 23)

Teza

W tym kontekście przyjęto następującą tezę,

” w niektórych przypadkach usługi dostawców internetu wykorzystywane są przez osoby trzecie w celu prowadzenia nielegalnej działalności w Internecie, np. rozpowszechnianie informacji odnoszących się do terroryzmu, niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych, nielegalnego nawoływania do nienawiści bądź naruszenia przepisów prawa ochrony konsumentów, co może podważać zaufanie użytkowników tych usług, naruszać bezpieczeństwo oraz prywatność i godność człowieka” (s. 19).

Hipotezy

Dla potrzeb opracowania przyjęto następujące hipotezy:

Hipoteza I. Treści nielegalne i szkodliwe w internecie są dużym zagrożeniem dla państw i społeczeństw, a całkowita ich eliminacja z internetu jest niemożliwa.

Hipoteza II. Wprowadzenie większej współpracy pomiędzy członkami Unii Europejskiej i na obszarze międzynarodowym, jak również powstanie nowych wspólnych przepisów mogłoby jednak zniechęcić częściowo autorów owych treści do ich zamieszczania czy przekierowywania na inne serwery, co z kolei zwiększyć by mogło bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni.

Hipoteza III. Dostawcy usług *online*, ze względu na swoją rolę w internecie oraz środki i zdolności technologiczne dotyczące usług, które świadczą, powinni zostać szczególnie zobowiązani do zwalczania nielegalnych treści rozpowszechnianych przy wykorzystaniu świadczonych przez siebie usług. Powinno to polegać na posiadaniu możliwości szybkiego podejmowania decyzji dotyczących możliwych działań w odniesieniu do nielegalnych treści w internecie oraz na obowiązku wprowadzenia skutecznych i odpowiednich zabezpieczeń, ale w taki sposób, by nie usuwać treści zgodnych z prawem.

Hipoteza IV. Ze względu na szczególny charakter walki z treściami o charakterze terrorystycznym w internecie, przepisy dotyczące zwalczania tego typu treści powinny zostać uzupełnione o szczegółowe zalecenia odnoszące się do zwalczania treści o charakterze terrorystycznym. Zważając na ten fakt, powinno się zagwarantować płynną, skuteczną oraz odpowiednią współpracę między właściwymi organami, jak również dostawcami usług hostingowych.

Pytania badawcze

Dla potrzeb prowadzonej analizy sformułowano

Dwa główne pytania badawcze:

1. „czy treści nielegalne w internecie faktycznie stanowią tak duże zagrożenie dla ochrony bezpieczeństwa oraz godności człowieka?”
2. „czy Unia Europejska i Polska są w stanie stworzyć przepisy, które przestrzegane będą w stosunku do treści nielegalnych i nadażą za postępowaniem cyberprzestrzeni?”

Dodatkowo na s. 21 użyto zwrotu – w zakresie pytań badawczych - „pytanie wieńczące powyższe pytania badawcze” (s. 21), które brzmi:

„czy przepisy odnoszące się do dwóch głównych wartości, których praca dotyczy: ochrony bezpieczeństwa oraz prywatności i godności człowieka, są przestrzegane w ramach polityki i prawa Unii Europejskiej i jej członków?”.

Przyjęta konstrukcja może budzić wątpliwość co do wskazania, które z w rezultacie ze wskazanych pytań jest ważniejsze: „główne” czy „wieńczące”?

Pytania badawcze dodatkowe

Habilitant, formułuje dodatkowo szereg szczegółowych pytań badawczych mających niejako charakter pomocniczy w aspekcie realizacji głównego celu badawczego:

1. „czy wolność wypowiedzi w internecie może podlegać większej kontroli?”
2. „czy internet, który jest tylko wirtualną płaszczyzną, można ujarzmić co do treści nielegalnych i za pomocą czego?”
3. „jak miałyby brzmieć unijne i krajowe przepisy kontrolujące rzeczywiście internet, a przede wszystkim jego treść?”
4. „czy staną się one realne do przestrzegania w internecie?”

5. „czy można zmniejszyć wyłącznie odpowiedzialność dostawców i operatorów usług internetowych?”
6. „jak wyglądają i czy są skuteczne rozwiązania polityczne i prawne Unii Europejskiej w stosunku do Rady Europy oraz ONZ?”
7. „czy orzecznictwo unijne i międzynarodowe jest przestrzegane w tym zakresie?” (s. 21).

A nadto na s. 22 wskazano na dodatkowe pytania eksploatacyjne”

1. „ czy wykorzystanie np. technik cyberbuildingu czy cyberstalkingu jest dostatecznie uregulowane prawnie i ma wpływ na społeczeństwo?”
2. „czy wyodrębnione przez Unię Europejską spośród działań terrorystycznych treści terrorystycznych jest stosunkowo mocno ugruntowane w przepisach i nadaje się do realizacji przez państwa członkowskie?”
3. „czy istnieje realna możliwość zwalczania treści nielegalnych w internecie na podłożu prawa międzynarodowego: ONZ, Rada Europy, Unia Europejska, Interpol, Europol, TSUE, ETPC?”
4. „dlaczego w przypadku komunikatów reklamowych dokonuje się w internecie zakazanej prawem dyskredytacji przy znajomości danych reklamodawcy ?”
5. „czy dyrektywa o handlu elektronicznym oraz dyrektywa NIS dotycząca bezpieczeństwa sieci i informacji są wystarczającymi dokumentami odnoszącymi się do odpowiedzialności podmiotów w internecie?”
6. „czy w polskim prawie powinny obowiązywać zapisy dotyczące wyłącznie odpowiedzialności usługodawcy, a jeśli tak, to czy w obowiązującej formie?”
7. „czy prawo do zapomnienia wykorzystujące adresy IP ma szansę być w pełni egzekwowane na terenie Unii Europejskiej?”
8. „czy działalność w Polsce Zespołu CERT (CSIRT) oraz policji ma jakieś znaczenie dla bezpieczeństwa w sieci?”
9. „ czy propozycje Unii Europejskiej i państwa członkowskich co do zapobiegania rozpowszechnianiu treści nielegalnych w sieci, takie jak: poziom świadomości i wiedzy, współpraca, netykiety, systemy samokontroli, filtrowanie, wykrywanie półautomatyczne, oflagowanie, prawo potwierdzonej tożsamości, infolinie, procedura „ zauważa i reaguje”, kontrola rodzicielska itp. mają realne szanse zapobiegać rozpowszechnianiu treści tego typu?”. (s. 22 – 23)

Ocena merytoryczna

Metodologia

Na wstępie wątpliwość budzi konstrukcja tezy. Zakładając, że teza to stwierdzenie lub założenie, które powinniśmy obronić właściwymi argumentami, to jej analiza sugeruje, że poza wskazaniem kategorii publikowanych treści stanowiących nielegalne praktyki w internecie, Autor wskaże na – skutek - tj. obniżenie poziomu zaufania do Internetu wśród użytkowników tego medium, aczkolwiek wywód zamieszczony na s. 20 nie uwzględnia powyższego aspektu. Zagadnieniem wiodącym – jak wynika z tytułu pracy – jest „Polityka Unii Europejskiej wobec nielegalnych treści w internecie”, z uwagi na powyższą tezę powinna odwoływać się do

wskazanego zakresu tematycznego. Zdaniem recenzenta przyjęta teza nie odzwierciedla złożoności zagadnienia. Wielość użytych hipotez zawiera treści, które bez prowadzenia analizy można odnieść do współczesnych realiów udzielając twierdzących lub negatoryjnych odpowiedzi, a przecież hipoteza to «założenie oparte na prawdopodobieństwie, wymagające sprawdzenia». 2. «jakikolwiek sąd niezupełnie pewny» (Słownik PWN). Przyjęte konstrukcje hipotez nie zawierają takich przypuszczeń, wskazane zagadnienia jak wskazano wyżej są udowodnione. Jako dość kontrowersyjne i niekonwencjonalne rozwiązanie oceniam natomiast fakt przyjęcia tak wielu pytań badawczych, których konstrukcja budzi wątpliwość z punktu widzenia naukowego, np. „czy istnieje realna możliwość zwalczania nielegalnych treści”, „czy określona problematyka prawna jest dostatecznie uregulowana”, „czy działalność organu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce ma „jakieś znaczenie” (s. 22). Po przeczytaniu i przeanalizowaniu daje sposobność udzielenia odpowiedzi „tak może”, „tak można”, „tak powinna” lub „nie są wystarczające”. Pytanie „czy w polskim prawie powinny obowiązywać zapisy dotyczące wyłącznie odpowiedzialności usługodawcy, a jeśli tak, to czy w obowiązującej formie?” - zakłada że nie ma rozwiązań dotyczących odpowiedzialności usługodawców, po czym Autor pyta i „(...)czy powinny obowiązywać w aktualnej formie?”. Odwołując się do ustawodawstwa z zakresu prawa cywilnego oraz regulacji dotyczących rynku medialnego uznać należy, są takie rozwiązania, a problem dotyczy skuteczności ich przestrzegania czy regulacji wynikających z odpowiedzialności w oparciu o prawo powszechnie obowiązujące i kontraktowe. W katalogu pytań są zatem treści sprzeczne z postawionymi hipotezami. Pytania badawcze są zwykle bardziej szczegółowe niż problem badawczy to nadal poziom tej precyzji nie jest idealny, bowiem np. brakuje pytań o kwestie dotyczące polityki Unii Europejskiej w tym zakresie, np. determinantów powodujących zmiany w regulacjach.

Liczba hipotez, pytań badawczych, ich mnogość, szczegółowość sprawia, że „przytłaczają” czytelnika, prowadząc do ograniczenia przejrzystości procesu badawczego.

Dla potrzeb prowadzonej analizy zastosowano wiele metod badawczych z różnych dziedzin nauki- jak podaje Autor - : indukcyjnej, dedukcyjnej, „metody historyczne pozwalające na generalizację’ (. S. 2 triangulacji, komparatystyczna – logograficzną, historyczno – krytyczną, historyczno – prawną, metodę systemową, „analizy treści” (. s. 29), metodę ekstrapolacji, porównawczo – prawną, derywacyjną, analizy lingwistycznej tekstu prawnego, leksykalną, aksjologiczną, choć Autor uważa za sporną (s. 31). Zastosowana wielość metod może budzić wątpliwość co do sensu ich stosowania i wzajemnych wykluczeń: metoda dedukcyjna indukcyjna. Autor wskazuje m.in. na zastawianie metody triangulacji, czyli badań ilościowych i jakościowych.

Recenzowana monografia jest bardzo obszerna – liczy aż 713 stron. Wielość poruszanych problemów sprawiła, że brakuje logicznego układu analizowanych zagadnień, spójności w prezentowanych stanowiskach.

Opracowanie składa się ze wstępu, wykazu skrótów, 4 rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii. Brakuje w nim części zatytułowanej wnioski, co oceniam jako dość niekonwencjonalne i niekoniecznie słuszne rozwiązanie. Rozumiem intencje Autora, który ze

względu na konieczność odwołania się do tak licznych hipotez szczegółowych – w kontekście konieczności ich pozytywnej weryfikacji lub falsyfikacji – zrobił to w części w zakończeniu i w sposób rozproszony w rozdziałach. Dla uporządkowania pracy i jej przejrzystości – zdaniem recenzenta – zamieszczenie na końcu pracy tradycyjnie wyodrębnionej części zawierającej uogólnione wnioski wynikające z przeprowadzonych studiów literaturowych, jak i podsumowującej w sposób syntetyczny wyniki przeprowadzonych badań empirycznych uznać należy za pożądaną.

Układ nie jest w pełni podporządkowany przyjętym- głównemu i wiodącemu- celom badawczym i związanym z nim pytaniom badawczym. Autor nie definiuje i nie określa – zdaniem recenzenta – istotnego zagadnienia co rozumie pod pojęciem polityki Unii Europejskiej w kontekście analizowanego zagadnienia, na czym polega polityka regulacyjna i czym jest determinowana, jaki wpływ ma na polityki krajowe, jaka jest geneza polityki regulacyjnej w kontekście nielegalnych treści w UE i państwach członkowskich, na czym polegają odmienności w zakresie ich realizacji w poszczególnych państwach i czym są uwarunkowane.

W pracy trudno jednoznacznie wskazać, który rozdział jest teoretyczny, a który empiryczny. Każdy zawiera elementy, które można przypisać wskazanym zakresom badawczym.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Bezpieczeństwo i cyberzagrożenia”, liczącym 41 stron – omówiono zagadnienia dotyczące problemów podstawowych np. pojęcia bezpieczeństwa w świecie rzeczywistym, internecie, wskazano na zakres terminu cyberzagrożenia w sieci w kontekście obowiązujących regulacji, a także genezę inicjatyw przeciwdziałających tego typu zagrożeniom. Autor swoje analizy prowadzi przede wszystkim w oparciu o literaturę polskojęzyczną oraz akty prawne. Zdaniem recenzenta – zabrakło zdefiniowania dla potrzeb prowadzonej analizy, pojęcia „polityki bezpieczeństwa” w ujęciu globalnym, regionalnym krajowym w odniesieniu do funkcjonowania mediów, zważywszy na fakt, że przedmiotem prowadzonych badań jest medium o globalnym zasięgu – Internet (s. 60 i n.) W rozdziale B – „Bezpieczeństwo w internecie” - tekst wymaga uporządkowania. Autor analizuje pojęcie bezpieczeństwa a potem przechodzi do pojęcia cyberprzestrzeni, dalej bezpieczeństwa informacyjnego a następnie cyberbezpieczeństwa, by ponownie podjąć analizę pojęcia bezpieczeństwa informacji w skali kraju. Zdaniem recenzenta, z uwagi na zasięg globalny internetu i tytuł pracy, za priorytetowe uznać należy analizy bezpieczeństwa informacyjnego w wymiarze ponadkrajowym. Zdaniem recenzenta korekty wymaga układ treści. Postulat wprowadzenia rozdziału dotyczącego pojęcia polityki bezpieczeństwa w Unii Europejskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej elementów składowych w kontekście funkcjonowania Internetu pozwoliłby na uporządkowanie takich pojęć jak np.: cyberprzestrzeń, bezpieczeństwo cybernetyczne, bezpieczeństwo informacyjne wskazując na podobieństwa i różnice ich rozumienia. W przedmiotowej pracy na kolejnych kartach Autor wprowadza nowe pojęcia omawiając ich definicje w oparciu o prawo europejskie, potem odwołuje się do prawa międzynarodowego, polskiego, USA i ponownie prawa polskiego. Być może egzemplifikacja podobieństw i różnic, wskazanie strony podmiotowej, przedmiotowej, uczyniłaby proces wnioskowania bardziej przejrzystym. Wielość przywołanych na stronach definicji sprawia, że trudno dostrzec, która z wymienionych jest preferowana przez Autora publikacja i dlaczego?

(np. s. 82, 85). W części dotyczącej genezy inicjatyw międzynarodowych (podrozdział 3 rozdziału I) za zasadne i interesujące uznać należy omówienie podejmowanych przez różne organizacje i instytucje działań na rzecz wzmocnienia ochrony praw człowieka. W oparciu o analizę aktów prawnych, Autor przywołuje m.in. poszczególne rozwiązania normatywne, wskazuje na dokumenty istotne dla kształtowania nowej jakości ochrony użytkowników Internetu. Zdaniem recenzenta ograniczenie liczby cytowanych przepisów prawnych na kartach pracy lub przeniesienie do przypisów, na rzecz przyjęcia układu problemowego dawałoby możliwość lepszego rozumienia i istoty zagadnienia (np. s. 164 -169). Atrybutem rozdziału jest szerokość prowadzonej analizy, liczba przywołanych rozwiązań prawnych i wskazanie podejmowanych inicjatyw przez różne gremia na rzecz zagwarantowania bezpieczeństwa w sieci, co zapewne potwierdza wagę prowadzonej analizy.

Rozdział 2 Wolność wypowiedzi w inetrncie.

Autor koncentruje we wstępnej części i odwołuje się do aksjologii pojmowania wolności w oparciu o dostępną literaturę, wolności słowa ujmując z perspektywy funkcjonowania państwa demokratycznych, by wskazać na czynniki uprawniające do ingerencji w celu jej reglamentacji; uwagę na aktach prawnych reglamentujących wolność słowa.

W rozdziale „B” Autor pisząc o wolności słowa odwołuje się do wolności wypowiedzi. Na s. 207 wskazuje na możliwość różnych podejść w zakresie interpretacji odwołując się do cytatu. „(...) granice wolności wypowiedzi, czyli równie pojedyncze słowa poszerzane są o wypowiedzi typu artystycznego i komercyjnego”. W konsekwencji zabrakło autorskiej interpretacji, co w obliczu różnych narzędzi stosowanych w internecie dla wyrażenia w formie audialnej, wizualnej, tekstu - wzbogaciłoby wiedzę czytelnika, a nadto przemawia za takim podejściem kwalifikowanie treści internetowych z perspektywy przekazu audiowizualnego, zgodnie z aktualnym stanem prawnych rozwiązań obowiązujących w Unii Europejskiej. W ocenie recenzenta, należy odróżnić pojęcie wolności słowa od wypowiedzi, wskazać na zakres pojęć, jak ogłoszenie, przekaz, chociażby uwagi na treść analizy zagadnień dotyczących reklamy porównawczej.

Analiza treści dotyczących „ingerencji” w wolność słowa – zdaniem recenzenta – stanowi ważny czynnik w zakresie charakteryzowania polityki koherencyjnej zwłaszcza z uwagi na ważny interes społeczny, to przecież właśnie to kryterium stanowi podstawę dla wprowadzania reglamentacji. Oceny aktywności ponadnarodowych i krajowych struktur, uprawnionych do wyznaczania granic swobody wypowiedzi kieruje się m.in. interesem publicznym, które nie jest odpowiednikiem sumy interesów indywidualnych. Egzemplifikacje okoliczności ich realnego zastawiania potwierdzają treści „Preambuł,” wskazujące, co uzasadniało kolejno wprowadzane zmiany do ustawodawstwa. W polityce europejskiej a zwłaszcza UE można zaobserwować od wielu lat działania na rzecz zawężania swobody wypowiedzi na co wskazuje Autor odwołując się do treści wyroku ETPC z roku 1996.

W podrozdziale 2 pkt. A zatytułowanym „Prawo dostępu do Internetu a wolność słowa” nie wypowiedziano się na temat toczącej się dyskusji dotyczącej prawa człowieka dostępu do internetu. Stanowiska optujące za stworzeniem rozwiązań wpisujących dostęp do Internetu, jako prawo podstawowe człowieka wyznaczają nowy kierunek rozumienia prawa człowieka i

stąd też wynikających konsekwencji. Ustawodawstwo w zakresie dostępności, stanowi m.in. o niwelowaniu granic, barier, prawo medialne optuje za powszechnym dostępem – to ciekawa materia wpisująca się w zakres przywołanych gwarancji wolności słowa. Na tę okoliczność na s. 221, Autor wskazuje, że prawo do internetu jest postrzegane w dokumentach Parlamentu Europejskiego, jako nieodłączne prawo do wolności wypowiedzi i informacji. W kontekście reglamentacji treści w internecie, ciekawą byłaby refleksja dotycząca oceny zmian reglamentacji rynku audiowizualnego wprowadzona na podstawie Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku, na mocy której dokonano pewnej synchronizacji rozwiązań prawa audiowizualnego stosowanego w mediach tradycyjnych i sieci. Stąd w konsekwencji, pewne formy emisji treści audiowizualnych i zasady ich oceny wynikają z zawartych w tym akcie prawnym regulacji.

Rozdział 3 zatytułowany: „Treści nielegalne w internecie jako czyny zabronione ze względu na charakter zawartych w nich informacji”

Wiodące znaczenie dla prowadzonej analizy ma pojęcie „nielegalnych treści”. Autor wskazuje na różne czynniki wpływające na zakres pojęcia, kryteria podziału. (s. 233 – 237). Wśród przyjętych uwagę zwraca przyjęta systematyka ze względu na „charakter zawartych informacji”. W ocenie recenzenta nie „charakter treści informacji”, a zawartość treści i forma, będą stanowiły istotę jej kwalifikowania z punktu widzenia np. nielegalności. Analizę rozwiązań prawnych uzupełniono o linię orzecniczą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (s.283 - 319). Retrospektywne ujęcie wskazuje na zachodzące zmiany w zakresie dokonywania oceny tego, co przekracza wyznaczone ramy prawne i co stanowi wiedzę w zakresie swobodnego korzystania z Internetu.

Problematykę nielegalnych treści weryfikowano poprzez analizę treści pornograficznych, pornografii pedofilskiej, prostytucji, mowy ekstremalnej. Interesujący jest fragment dotyczący podziału pornografii, choć zbyt daleko idące jest twierdzenie, że zoofilia jest pochodną pedofili (s.333). Pamiętać należy, że w niektórych krajach kontakty seksualne człowieka z niektórymi gatunkami zwierząt, nie są sprzeczne z prawem (np. Finlandia). Na kanwie prawa karnego, wyznaczającego zakres pojmowania czynów zabronionych, poddano występujące w internecie zagrożenia, z punktu widzenia przedmiotowego i podmiotowego oraz stosowanych technik i narzędzi oddziaływania. Dopelnienie stanowią wywody natury socjologicznej, choć brakuje- jedynie dla potwierdzenia słuszności dokonanego wyboru analizowanych zagadnień – badań wskazujących na ryzyka i skutki związane z korzystaniem z Internetu i ich wpływu na zachowania zwłaszcza dzieci i młodzieży. W wymiarze kulturowym wykazano, że Internet kreuje nowe formy zachowania, stylu życia, uzyskiwania popularności, które nie zawsze są zgodne ze społecznym przeświadczeniem. O potrzebie dalszej unifikacji rozwiązań w zakresie ochrony najmłodszych użytkowników, przesądzają opublikowane w roku 2021 „Strategia UE na rzecz praw dziecka i europejska gwarancja dla dzieci” oraz europejska

gwarancja dla dzieci, w których zwrócono uwagę na potrzebę współpracy w zakresie tworzenia systemowych rozważań gwarantujących lepszą ochronę praw dziecka.

Zdaniem recenzenta reklama porównawcza zgodnie z treścią Dyrektywy 97/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 października 1997 r. zmieniająca dyrektywę 84/450/EWG dotyczącą reklamy wprowadzającej w błąd w celu włączenia do niej reklamy porównawczej zweryfikowała kwalifikowanie reklamy porównawczej jako wprowadzającej w błąd, tym samym uprawniając podmioty do stosowania tego typu praktyk i trudno podzielić pogląd, że zawiera znamiona czynu zabronionego, jak wskazuje tytuł rozdziału. Oczywiście słusznie Autor wskazuje, że są pewne kryteria przesądzające o naruszeniu prawa. Czasami nawet i w takich sytuacjach - z uwagi na prywatnoskargowy tryb postępowania - zainaugurowanie procesu z urzędu jest niemożliwe.

Rozdział 4 „Polityka Unii Europejskiej i Polski w zakresie bezpieczeństwa w sieci”

Ostatni czwarty rozdział zatytułowany „Polityka Unii Europejskiej i Polski w zakresie bezpieczeństwa w sieci”, wskazuje na mechanizmy stosowane w zakresie odpowiedzialności dostawców treści, użytkowników internetu. Powołując się na różne akty prawne, wskazując instytucjonalny zakres uprawnień przysługujący różnym podmiotom, opisano procedury, wskazując na potrzebę dalszych reform w a tym zakresie.

W „Zakończeniu” – które przyjęło osobliwą formę - odwołując się do zastosowanych metod badawczych, wskazano na zakres zrealizowanych zagadnień, postulując ewentualną potrzebę zmian.

Integralną częścią dorobku naukowego Habilitanta są artykuły naukowe:

Treści nielegalne w postaci mowy ekstremalnej w cyberprzestrzeni jako zjawisko” kultury internetowej (w:) P. Jaroszyski (red.) „Filozofia a cywilizacja. W rocznicę śmierci E. Gilsona i M. A. Krapca Op, „Człowiek w kulturze. Pismo poświęcone filozofii i kulturze” 28/2018, s. 459 – 478,

Ekspansywny wpływ cyberprzestrzeni na tożsamość człowieka, „Fides Ratio et Patria. Studia toruńskie” t. 9/2018, s. 51 – 634;

Communication via le Web – Bienfait ou metafait? opublikowane w „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 3/2016, s. 293-309; oraz

Rozdziały w monografiach naukowych: 1

Inżynieria społeczna – zagrożenia dla bezpieczeństwa informacji w sieci, (w:) M. Baranowska - Szczepańska, J. Karwat (red.) *Bezpieczeństwo współczesnego świata – edukacja, media i kultura*, Poznań , s. 119 – 128.

Wskazane publikacje pozostają w nurcie problematyki badawczej wskazanej w treści monografii, odpowiadają przyjętym założeniom metodologicznym. Ich struktura odpowiada wymogom formalnym publikacji naukowych.

Reasumując, recenzowany dorobek naukowy wskazany przez Kandydata jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, oceniam jako spełniający wymogi naukowe. O jego oryginalności naukowej, wkładzie twórczym w rozwój dyscypliny naukowej, przesądzają według mojej opinii, zaproponowane autorskie ujęcie problemu obejmujące szeroki wachlarz zagadnień, dobór metod badawczych. Monografia i artykuły porządkują i systematyzują wiedzę na temat nielegalnych treści w internecie, poszerzając o nowe obszary badawcze i wzbogacając o nowatorską koncepcję pojmowania wolności słowa, jako prawa przypisanego człowiekowi, ale również wymagającego nieustannych działań organizacji i instytucji uprawnionych do rewizji i aktualizacji gwarancji prawnych, w obliczu zachodzących zmian technologicznych w przestrzeni medialnej, zwłaszcza internecie.

Osiągnięcie naukowe Pana Doktora, formalnie spełnia kryterium nowości naukowej wymagane w procedurze habilitacyjnej.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych Kandydata

Oprócz cyklu publikacji wchodzących w skład dorobku naukowego o których mowa a art.219 ust.1 pkt.2 ustawy, habilitant przedstawił jako wykaz osiągnięć naukowych szereg innych publikacji, ~~gdzie pełnił wiedzą~~. Zgodnie z informacjami zawartymi w Wykazie osiągnięć naukowych, na dorobek publikacyjny Kandydata składa się 47 publikacji.

Dorobek Habilitanta jest spójny merytorycznie. Można w nim wyróżnić kilka powiązanych ze sobą i wzajemnie i przenikających obszarów badawczych:

A. Problematykę dotyczącą systemów komunikacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem:

- różnych aspektów systemów komunikacyjnych;
- zagadnień dotyczących reklamy;
- wolności słowa;
- dentologii mediów i ich pracowników;
- komunikacji społecznej.

Problematyka badań skoncentrowana jest na analizie zagadnień poświęconych reklamie, narzędziom i technikom oddziaływania na potencjalnych konsumentów, postawach i zachowaniach konsumentów. Pan Doktor analizuje granice swobody wypowiedzi reklamowej w ujęciu normatywnym i pozanormatywnym. Nie brakuje także publikacji omawiających reklamę jako formę komunikacji. Analiza formalnoprawna stanowi uzasadnienie dla postulatów wskazujących na potrzebę nowelizacji rozwiązań w tym zakresie, celem wzmocnienia ochrony praw odbiorców/konsumentów.

Kolejny zakres tematyczny dotyczył granic wolności słowa w kontekście mowy nienawiści oraz wyznaczania płaszczyzny dozwolonych praktyk. W oparciu o prowadzone analizy

zwartości treści omówiono kwestie dotyczące technik manipulacji. Wreszcie deontologii i etyki pracowników PR czy dziennikarzy.

B. Drugi obszar określony jako politologiczny obejmuje zagadnienia dotyczące m.in. systemów politycznych, roli opozycji w państwie, kontroli instytucjonalnej. Ciekawy jest wywód dotyczący komisji śledczej jako jednej z form kontroli.

C. Tu, zakwalifikowano teksty niejednorodnie podejmujące zróżnicowaną problematykę, w tym dotyczącą problematyki kościoła, uprzedmiotowienia kobiety wynikający z partycypacji w europejskich mediach.

Oceniając dorobek naukowy Habilitanta z punktu widzenia wskaźników socjometrycznych wskazać należy, że :

- zbiorcza suma punktów MNiSW uzyskanych za publikacje Kandydata wynosi 1535 pkt, w tym 20 pkt. za redakcję naukową, Uważam, że w ujęciu ilościowym jest to dorobek wystarczający do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

- jakość osiągnięć naukowych Kandydata potwierdzają też określone informacje naukometryczne. Zgodnie z załączoną dokumentacją łączna liczba cytowań prac Habilitanta w bazie Google Scholar wyniosła 27 razy, a związany z tą bazą indeks Hirscha – 3.

W odniesieniu do innych baz, nie odnotowano dorobku.

Analiza dorobku naukowego dowodzi, że Kandydat pełnił rolę zarówno koordynatora jak i wykonawcy wielu projektów badawczych. Z punktu widzenia oceny dorobku naukowego związanego z postępowaniem o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego wskazać należy, że Habilitant uczestniczył w realizacji 6 projektów, w których pełnił rolę uczestnika. Na podkreślenie zasługuje projekt badawczy „*Professionalism in Journalism in the Era of New media*” – grant MNiSW nr 699/P-DUN/2015, którego rezultatem jest m.in. publikacja tekstu naukowego.

W kontekście dorobku naukowego warto wskazać na udział Pana Doktora w konferencjach naukowych. W omawianym okresie wziął udział w 42 konferencjach naukowych, na 20 wygłaszając referaty.

Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, popularyzujących naukę, wdrożeniach technologicznych

Treść załączonej dokumentacji stanowi asumpt dla twierdzenia, że dr Robert Grochowski jest doświadczonym nauczycielem akademickim. Prowadził i prowadzi zajęcia z wielu przedmiotów na studiach licencjackich i magisterskich. Zajęcia prowadzone były i są w różnych jednostkach, np.

Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu (2010)

- prawne podstawy bezpieczeństwa.

Pracownia Komunikacji Medialnej w Kaliszu, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu (2011-2013)

- retoryka i erystyka,
- prawne konteksty reklamy i PR,
- polski system środków społecznego przekazu,
- prawo i etyka mediów,
- ćwiczenia redakcyjne,
- proces komunikacyjny w dyskursie reklamowym,
- istota i techniki reklamy,
- istota i strategię PR,
- etyka mediów,
- prawne konteksty komunikacji medialnej i dziennikarstwa,
- współczesne społeczeństwo informacyjne.

Katedra Dziennikarstwa, Nowych Mediów i Komunikacji Społecznej UKW w Bydgoszczy (2015-2016)

- etyka dziennikarska,
- analiza i konstruowanie przekazu reklamowego,
- dziennikarskie źródła informacji,
- rzecznictwo prasowe.

Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu (2011-2022)

- prawo mediów,
- reklama we współczesnym społeczeństwie informacyjnym,
- reklama polityczna,
- polski system medialny,
- prawo autorskie,
- teoria komunikowania masowego.

Prowadzone zajęcia cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony studentów, a potwierdzeniem ich jakości są wysokie oceny uzyskane w ankietach.

Aktywność dydaktyczna Pana Doktora. nie ograniczała się wyłącznie do zajęć realizowanych ze studentami na uczelni. Kandydat prowadził również zajęcia skierowane do uczniów szkół średnich --prowadził spotkanie podczas warsztatów dla licealistów dotyczące problematyki prawa i psychologii dyskursu reklamowego, AKSIM w Toruniu 2012 r. – prowadzący spotkanie warsztatowe. Także warsztaty dla studentów z zakresu etyki, prawa mediów i public relations oraz wpływu reklamy, Collegium Europaeum Gnesnense UAM, (2005-2007). Wygłosił wykład pt. „Reklama dźwignią fałszu – etyczno-prawne aspekty reklamy” dla słuchaczy Uniwersytet Trzeciego Wieku w Golubiu Dobrzyniu.

W ocenianym okresie – Habilitant - był promotorem (w latach 2012-2021) 85 prac licencjackich na kierunkach Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna oraz jedynym w Polsce kierunku Informatyka Medialna AKSIM. W latach 2021-2015 był recenzentem 17 prac licencjackich i 4 prac magisterskich na kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna AKSIM, a także 26 prac magisterskich w latach 2017-2021.

Dr R. Grochowski ma także osiągnięcia organizacyjne. W okresie 01.01.2017 - 30.09.2017 r. pełnił funkcje - Kierownik Zakładu Promocji i Reklamy WSKSIM w Toruniu. Organizował wyjazdy i udziału grupy studentów w konferencjach naukowych: „Medialny obraz rzeczywistości”, Pracownia Komunikacji Medialnej Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu oddział zamiejscowy w Kaliszu, 10-11 maja 2012 r.; „20 lat ochrony praw obywateli i obywateli Unii Europejskiej: osiągnięcia i wyzwania na przyszłość” – Poznańskie Centrum Praw Człowieka INP PAN – Poznań 23 października 2013 r.; „Profesjonalizacja dziennikarstwa”, Polskie Towarzystwo Naukowe Prawa Prasowego, WNPiD UAM w Poznaniu, 28 listopada 2013 r.; „Nowe Media”, Polskie Towarzystwo Naukowe Prawa Prasowego, WNPiD UAM w Poznaniu, 12 grudnia 2013 r.; „Zawód dziennikarza i pojęcie prasy w perspektywie dynamicznych zmian rynku medialnego”, WNPiD UAM w Poznań, 10 kwietnia 2015 r. W ramach realizowanych programów europejskich - cykl hydepark.pl. - organizowany przez Europejskie Forum Studentów AEGEE, *Reklama dźwignią fałszu*, wygłosił wykład pt. „Wszystko jest na sprzedaż. Witaj w jaskini konsumpcjonizmu”, Poznań 15 grudnia 2009 r.

W obszarze popularyzowania nauki na podkreślenie zasługuje publikacja pt. *Egzamin przez telefon* (w:) P. Lisowski, D. Narożna (red.) *Z akademickiego podwórka*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2015, s. 39-42, ISBN 978-83-232-2868-4. Docenić należy zachowanie Habilitanta, który w roku 2013 (16.12.2013) przekazał kilkadziesiąt książek naukowych Bibliotece Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu (AKSIM).

Egzemplifikacją współpracy z otoczeniem zewnętrznym jest udział w spotkaniu w sprawie edukacji medialnej zorganizowanym przez Przewodniczącą Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji - Witolda Kołodziejskiego, w dniu 30 listopada 2021 r. dotyczącym popularyzacji wiedzy o edukacji medialnej i podejmowanych w tym obszarze działaniach.

W zakresie wdrożeń technologicznych Pan Doktor opracował szczegółowy plan szkoleń w związku z realizacją szkoleń pracowników w ramach unijnych środków obszaru „Kapitał Ludzki” - umowa o dzieło z dnia 6.01.2011 r. NAFTAOR sp. z o.o. w Rasztowie oraz plan racjonalizacji wydatków dotyczących ubezpieczeń osób i mienia, w tym odpowiedzialności

cywilnej zamawiającego, a także narzędzi finansowania tego rodzaju ubezpieczeń – umowa o dzieło z dnia 1.03.2011 r.; 2.05.2011 r. NAFTOR sp. z o.o. w Rasztowie. Także brał udział jako ekspert – posiedzenie seminaryjne Senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu w dniu 22 lutego 2011 r. – „Stan obecny oraz przyszłość ogólnopolskich i regionalnych mediów publicznych”, BPS/KKSP-034 – 80/11.

Reasumując, aktywność Kandydata w zakresie osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, popularyzujących naukę oraz z zakresu współpracy z podmiotami otoczenia zewnętrznego ocenić należy pozytywnie.

Wniosek końcowy

Analiza dorobku Kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego – dr. Roberta Grochowskiego – osiągnięcia naukowo badawczego, a także doświadczenie dydaktyczno-organizacyjne oraz w zakresie popularyzacji nauki ocenić należy jako spełniające wymogi formalne stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego (art. 221 ust. 4 i 5 i art. 219 ust.1 pkt 2 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz 85. z późn. zm.)). Rekomenduję nadanie dr. Robertowi Grochowskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o bezpieczeństwie.

Marcin Baranśko